

Ska vi ha dans i skolan?

- Idrottslärarens syn på dans i skolan

Frida Bergstrand

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete på grundnivå 144:2012
Läroprogrammet 2012
Handledare: Kristjan Oddson
Examinator: Susanne Montin

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Intresset ligger i att se skillnader ur ett lärarperspektiv, om undervisningen i momentet dans i ämnet idrott och hälsa har förändrats i och med den nya läroplanen.

Upplever lärarna någon skillnad i sin undervisning i momentet dans, i och med den nya läroplanen?

Frågeställningar

- Har dansundervisningen förändrats över tid i och med den nya läroplanen i ämnet idrott och hälsa?
- Hur ser idrottslärarna på momentet dans och vad har de för inställning?

Metod

Undersökningen genomfördes med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Det är fyra intervjuer som har genomförts, med idrottslärare i olika åldrar och av olika kön. Det material som användes under intervjuerna var penna och papper. Under intervjuerna fördes löpande anteckningar. Efter att alla intervjuerna hade genomförts, transkriberades anteckningarna. Resultatet redovisas utgående från frågeställningarna och diskuteras utifrån KASAM-begreppet (Antonovsky, 2005) och ramfaktorteorin (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999).

Resultat

Anledningen till att det undervisas relativt lite dans i ämnet idrott och hälsa beror till stor del på yttre faktorer som till exempel tidsbrist. Lärarnas intresse och kunskap är andra faktorer som påverkar hur mycket tid som ägnas just dansundervisningen.

Slutsats

Idrottslärarna anser att dansundervisningen ger eleverna positiva effekter i deras utveckling. Idrottslärarna har till största delen en positiv och god inställning till momentet dans och de är även överens om att dans är viktigt. De ansåg också däremot att det finns en del yttre faktorer som påverkar, som till exempel tid att planera och vilket material det finns tillgång till, vilket kan bidra till mindre undervisning.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.2 Introduktion.....	1
2 Bakgrund	1
2.1 Centrala begrepp	2
2.1.1 Begreppet dans	2
2.1.2 Ramar, process och resultat.....	2
2.1.3 Yttre faktorer	3
2.1.4 Inre faktorer.....	3
2.2 Läroplanerna.....	3
2.3 Forskningsläge	5
2.4 Syfte och frågeställning.....	6
2.4 Teoretiska utgångspunkter	6
2.5 KASAM- Begreppet.....	7
2.6 Ramfaktorteorin	7
3. Metod	8
3.1 Urval.....	8
3.2 Genomförande.....	9
3.3 Etiska aspekter.....	9
3.3.1 Tillförlitlighet.....	10
3.4 Databearbetning	10
4. Resultat.....	11
4.1 Har dansundervisningen förändrats över tid i och med den nya läroplanen i ämnet idrott och hälsa?	11
4.2 Hur ser idrottslärarna på momentet dans och vad har de för inställning?.....	11
4.3 Sammanfattande diskussion	12
4.4 Metoddiskussion.....	15
4.5 Slutsats	16
5.Käll- och litteraturförteckning.....	17

Bilaga 1 Intervjufrågor

1 Inledning

1.2 Introduktion

Jag upplever att momentet dans i ämnet idrott och hälsa inte fått så stor plats i undervisningen som det borde. Därför vill jag undersöka om idrottslärares inställning till dans har förändrats under deras tid som lärare och om den nya läroplanen har påverkat dem och deras inställning. Min upplevelse när det kommer till dans är god, jag har alltid haft musik och dans runtomkring mig. Jag har alltid kopplat dans till något positivt och det är härligt att få uttrycka sig med kroppen. Jag sökte upp dans på min fritid, då jag dansade både bugg, jazzdans och street i olika perioder. Under min skoltid hade jag en idrottslärare som aldrig undervisade i dans eller rörelse till musik i någon form, vilket jag verkligen saknade. Vi hade dans en gång på alla tre åren i högstadiet och det var inför en danskväll. Och då kom det en lärare utifrån som lärde oss bugg och foxtrot. Varje år under högstadiet skulle det sättas upp en musikal i skolan, då tog jag chansen att sätta ihop olika former av danser. Då kändes det som om jag fick visa vad jag kunde, med tanke på att bollspel aldrig varit något för mig.

2 Bakgrund

En stor del av 1900-talet bedrevs idrottsundervisningen könsåskilt, vilket ligger långt ifrån vårt sätt att tänka när det gäller uppdelning i idrottsundervisningen i dag. Under den här tiden då flickorna hade gymnastik som det på den tiden kallades, var deras undervisning inriktad på den kvinnliga gymnastiken med dess estetiska uttryck. Pojkarna däremot fick till stor del utöva tävlingsidrott. Då var det viktigt med fysisk träning och man lade stort fokus på vikten av bra samarbets- och ledarförmåga. Det var först på 1980-talet som det skedde en övergång till samundervisning. (Larsson, 2007).

Det har hänt mycket med momentet dans i ämnet Idrott och hälsa, med både inställningen till och synen på dans i skolan. Michael Gard menar att både idrott och dans har sina egna former av kroppsliga praktiker som har sin egen historia. De är formade efter komplexa kunskaper om hur kvinnor och män ska röra sig, både tillsammans och på egen hand. (Gard, 2003).

Meckbach och Lundvall beskriver att synen på hur flickor och pojkar skulle ges en kroppslig skolning i hög grad påverkades av en biologisk, fysiologisk och psykologisk syn på kvinnokroppen. Den betraktades som skör, svag och påverkad av hormoner. (Meckbach och Lundvall, 2007). Samundervisningen infördes i kroppsövningsämnet i och med den nya läroplanen 1980, Lgr 80. Det var första gången i ämnets historia som riktlinjerna påpekade att

flickorna och pojkarna skulle undervisas tillsammans på samma villkor. Efter det att samundervisningen infördes så ändrades inriktning och innehåll på så vis att de traditionella manliga idrotterna tog stor plats, medan till exempel dans och gymnastik kom att minska i omfattning. Det moment som dominerade var bollspel som just då tog upp 70 procent av undervisningen, vilket många av flickorna tyckte var tråkigt. Negativa kommentarer kom främst från flickorna, plus att dansundervisningen förekom väldigt sparsamt. I Lpo 94 finns det inga direktiv för hur undervisningen ska bedrivas utan bara vilka mål som lärarna ska se till att eleverna uppnår. (Meckbach, 2004). I dagens läroplan Lgr 11 så står det tydligt att momentet dans ska utföras i ämnet idrott och hälsa.

2.1 Centrala begrepp

2.1.1 Begreppet dans

Ulvros citerar i sin bok hur Nationalencyklopedin förklarar begreppet dans. "*Dans är rörelser till rytm och melodi, rörelser som ges en speciell form och utförs i viss tid och visst rum.*" (Ulvros, 2004, s18). Ulvros hänvisar till Birgit Åkessons åsikt om vad dans verkligen är, Åkesson som är dansare och dansforskare menar att dans är livet. "*Att förstå dans är att inse de mänskliga livsvillkoren, förmågan att kommunicera med andra, själva livet.*" (Ibid, s 19).

2.1.2 Ramar, process och resultat

Ramar, process och resultat ingår i ramfaktorteorin. Ramar är det som vi inte kan påverka, som politiska beslut, till exempel vad eleverna ska lära sig under sina år i skolan i ämnet idrott och hälsa. Ramar är ramfaktorteorins första del och påverkar vad som är möjligt och rimligt att genomföra i undervisningen, följden av det är vilka resultat som blir möjliga.

Ramfaktorteorins andra del är processen. Då är det lärarens beslut om han/hon vill undervisa i momentet dans eller inte. Dit hör egna kunskaper, tankar och åsikter om huruvida eleverna bör ha dans i ämnet idrott och hälsa. Process är lärarens arbete tillsammans med eleverna som i sin tur leder fram till resultat. Beroende på hur ramarna ser ut och hur processen ser ut, så kommer vi att få ett resultat. (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999).

2.1.3 Yttre faktorer

Med yttre faktorer menas att skolan styrs av till exempel politiska beslut, så som läroplanen. Hur mycket material lärarna har tillgång till, så som musikanläggning, hur mycket tid lärarna har att planera inför sina lektioner och till sist hur stora klasser de ska jobba med är andra yttre faktorer som påverkar undervisningen. (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999).

2.1.4 Inre faktorer

Inre faktorer är lärarens egen syn på sitt uppdrag och även vilken kunskap läraren bär med sig. Både den egna inställningen och den egna kunskapen samt det personliga intresset avgör vilka prioriteringar som läraren gör. (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999).

2.2 Läroplanerna

Jag kommer nu att presentera de två senaste läroplanerna, vilka är Lpo 94 och Lgr 11. Detta är relevant och intressant därför att lärarna jag har intervjuat har arbetat med båda läroplanerna och det var inte länge sedan det skedde ett byte, från Lpo 94 till Lgr 11. Lärarna har arbetat en längre tid med Lpo 94 och känner en säkerhet i den, medan den nya läroplanen Lgr 11 är ny för dem och de jobbar fortfarande mycket med att den ska bli vardag.

I Lpo 94 så jobbar lärare och elever mot mål och eleverna betygsätts utifrån hur väl de har uppnått målen. I Lpo 94 står det inte direkt så mycket om dans, men om man tolkar texten och letar så finns det uppmaningar om att använda dans i undervisningen.

Till exempel: *”Ett kulturellt perspektiv i ämnet speglar såväl egna traditioner och sätt att tänka som synsätt och rörelseuttryck i andra kulturer.*

En positiv upplevelse av rörelse och rytm är i sin tur en grund för individuella och kollektiva övningar och främjar på så sätt såväl den improvisatoriska och estetiska som den motoriska förmågan.” (Lpo 94, s 2).

I Lpo 94 finns dessa mål som skulle kunna uppnås med till exempel dans. Eleven skall

- Utveckla sin fysiska, psykiska och sociala förmåga, samt utveckla en positiv självbild.
- Utveckla kunskap som främjar hälsan.
- Utveckla en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv, stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och att ta ansvar för sin hälsa.
- Utveckla och fördjupa sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap.
- Utveckla förmågan att organisera och leda aktiviteter.

- Få inblickar i idrottens och friluftslivets historia, samt lära känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer.

Detta är sex av nio "mål att sträva mot" där lärarna skulle kunna jobba med dans, takt och rytm. Men det är som sagt lärarens eget val.

I Lgr 11 står det att undervisningen ska skapa förutsättningar för alla elever att under hela sin skoltid kontinuerligt delta i skolans fysiska aktiviteter. Det bidrar till att eleven utvecklar en god kroppsuppfattning och en tilltro till sin egen fysiska förmåga. (Lgr 11).

Det uttrycks även på detta sätt: *"Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig."* (Lgr 11, s 7).

Centralt innehåll i kursplanen för årskurs 7-9 är

- Komplexa rörelser i lekar, spel och idrotter inomhus och utomhus samt danser och rörelser till musik.
- Styrketräning, kondition, rörlighetsträning och mental träning samt hur dessa aktiviteter påverkar rörelseförmågan och hälsan.
- Traditionella och moderna danser samt rörelse- och träningsprogram till musik.
- Olika simsätt i mag- och ryggläge.

Kunskapskrav för E i slutet av årskurs 9

- Eleven kan delta i lekar, spel och idrotter som innefattar komplexa rörelser i olika miljöer.
- I danser och rörelse- och träningsprogram till musik anpassar eleven till viss del sina rörelser till takt, rytm och sammanhang.

-
-

2.3 Forskningsläge

För att få svar på mina frågeställningar kommer jag att fördjupa mig i hur dansundervisningen har sett ut genom åren. Vilka effekter medför dans och hur uttrycker lärare sin syn på momentet? Hur ser lärarnas kompetens ut i relation till deras intresse för dansundervisning?

Meckbach och Lundvall ställer frågan: *”Är syftet att lära eleverna en dans, det vill säga en teknisk färdighet, som till exempel att kunna dansa vals på skolbalen? Eller är syftet med dansundervisningen att eleverna medvetandegör ett förhållande till sin kropp, till musik, rörelse och uttryck? Detta innebär att eleverna erövrar redskap och förmågor till ett kroppsligt lärande i och genom dans, vilket i sig öppnar för möjligheter att kunna delta i en bred rörelsekultur som kan handla om allt från enstaka danser, kreativ egen träning till dans med ett explicit träningssyfte.”* (Meckbach och Lundvall 2007, s 115).

Redelius har genomfört en undersökning om hur elever ser på ämnet idrott och hälsa och även vad de tycker om enskilda aktiviteter. Redelius har även undersökt hur ofta eleverna själva upplever att de har olika aktiviteter. Då svarade 60 procent att den aktivitet de har oftast är bollspel och bollekar och att det ofta förekommer en gång varje vecka. Över 70 procent av eleverna svarade att de aldrig eller endast en till två gånger per år har aktiviteter som dans, aerobics och motionsgymnastik. (Redelius, 2004).

Meckbach ger exempel på hur en lärare beskriver sitt val av aktiviteter under idrottslektionerna. Läraren valde aktivitet efter hur många elever han fick med sig. Han menade att det var bättre att ha med sig den största delen av gruppen och att det var det som avgjorde om det blev mycket bollspel till exempel. (Meckbach, 2004).

Halldén menar att ju mindre kännedom, kunskap eller erfarenhet av en situation en lärare har desto större blir osäkerheten och känslan av oförmåga. (Halldén, 1990). Det innebär att elever som i skolan aldrig eller sällan får testa till exempel dans i olika former inte kommer att känna sig trygga i det när det väl är dags.

Meckbach och Lundvall menar att lärarens personliga förhållningssätt och ställningstagande är avgörande för hur varierad undervisningen bli. Författarna påpekar även att dans förekommer i en begränsad omfattning i ämnet idrott och hälsa och det trots att det synliggörs i skolans styrdokument. Författarna tror att det kan finnas flera skäl till det, till exempel

elevernas förväntan på ämnets innehåll, lärarens bristande kompetens eller tidsbrist. (Meckbach och Lundvall, 2007).

Nyberg har genomfört en enkätundersökning som innehöll frågor kring dansens möjligheter och villkor. 250 lärare på grundskolan och 100 lärare på gymnasiet besvarade enkäten. Det man kunde se var att nio av tio kvinnliga idrottslärare och sju av tio manliga idrottslärare tycker att det är viktigt eller mycket viktigt att eleverna får lära sig att dansa i skolan. Fyra av tio säger att dansundervisningen pågår kontinuerligt men de flesta lärarna menar att det dansas vid enstaka tillfällen eller inte alls. (Nyberg, 2009). Om det nu inte dansas mer ute på skolorna, så är det svårt att utveckla och åstadkomma ett lärande för eleverna. Nyberg beskriver i sin undersökning att lärarna känner en osäkerhet i momentet dans och att det är därför många idrottslärare undviker att dansa med sina elever. Många av lärarna säger även att de gärna vill fortbilda sig för att få mer kunskap så de känner sig tryggare att undervisa i momentet dans. (Nyberg, 2009).

2.4 Syfte och frågeställning

Syftet med min undersökning är att spegla eventuella skillnader ur ett lärarperspektiv, nu när momentet dans i ämnet idrott och hälsa har förändrats i och med den nya läroplanen. Upplever alltså lärarna någon skillnad i sin undervisning i momentet dans, i och med den nya läroplanen?

- Har dansundervisningen förändrats över tid i och med den nya läroplanen i ämnet idrott och hälsa?
- Hur ser idrottslärarna på momentet dans och vad har de för inställning?

2.4 Teoretiska utgångspunkter

Generellt ska teorierna ge en ökad förståelse för och kunskap om hur olika aspekter av lärande hänger ihop och förhåller sig till varandra. Jag har valt att använda mig av Aaron Antonovskys KASAM-begrepp (Antonovsky, 2005) och även av ramfaktorteorin (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999) som teoretiska utgångspunkter när jag ska analysera resultatet i min studie. Jag anser att dessa två teoretiska utgångspunkter kompletterar varandra på ett bra sätt. KASAM, den första teorin, handlar om lärarnas emotionella grund, som till exempel hur säkra de känner sig på att undervisa i momentet dans i ämnet idrott och hälsa. Ramfaktorteorin är mer övergripande då det är konsekvenser av politiska beslut som avgör förutsättningarna.

2.5 KASAM- Begreppet

Aaron Antonovsky levde mellan åren 1923 och 1994 och var professor i medicinsk sociologi. Antonovsky använder sig av begreppet KASAM som betyder känslan av sammanhang. KASAM har tre grundkomponenter som Antonovsky benämner begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Jag kommer nu att gå in på varje komponent och förklara vad de olika begreppen står för.

- Begriplighet innebär i vilken utsträckning man upplever inre och yttre stimuli som förnuftsmässiga och gripbara, som information som är ordnad, sammanhängande och strukturerad istället för slumpmässig och oförklarlig.
- Hanterbarhet innebär att man upplever att det står resurser till ens förfogande, med hjälp av vilka man kan möta de krav som ställs av de stimuli som man möter. Har man en hög känsla av hanterbarhet kommer man inte att känna sig som ett offer för omständigheterna. Det händer olyckliga saker i livet, med då kommer man att kunna resa sig och inte sörja hela livet.
- Meningsfullhet innebär att man ser positivt på livet och vad det har att erbjuda och tar svårigheterna som en utmaning. (Antonovsky, 2005).

2.6 Ramfaktorteorin

Ramfaktorteorin kan man beskriva på så sätt att det är politiska beslut som påverkar skolans ramar, så som till exempel läroplaner och annat som rör undervisningen och utbildningen. Två faktorer som finns i ramfaktorteorin är inre och yttre faktorer. Inre faktorer kan vara till exempel lärarens kunskap och motivation. Exempel på yttre faktorer är gruppstorlek, tid och lektionsinnehåll. Ramfaktorteorin är det som begränsar och sätter upp ramar för hur skolan ska se ut. I ramfaktorteorin ingår även tre yttre faktorer, nämligen ramar, process och resultat. Ramarna som finns påverkar i sin tur hur och vad som kommer att kunna genomföras i undervisningen och även hur resultatet kommer se ut. Faktorn nummer två är process och kan i sin tur vara avgörande för till exempel hur mycket dansundervisning som bedrivs. Dit räknas lärarnas egen kunskap, tankar och åsikter om eleverna bör ha dans eller inte i idrottsundervisningen. Om ramarna påverkar processerna så påverkar de i sin tur resultatet, som i detta fall avgör om eleverna uppnår kunskapskraven som finns i kursplanen. (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999).

3. Metod

Mitt val av metod var självklart. Jag ville göra en kvalitativ forskning och i detta fall intervju. Jag valde att använda mig av semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att alla informanter får samma frågor. Intervjufrågorna är ställda på ett sådant vis att respondenterna ska kunna svara på ett personligt och öppet sätt. Det är viktigt att respondenterna jag intervjuade ska känna sig bekväma för att kunna ge ett ärligt svar utgående från deras egen erfarenhet. (Trost, 2005). Varför valde jag då att genomföra en kvalitativt inriktad forskning? Därför att jag är intresserad av hur olika idrottslärare tänker kring problemområdet. Det är även intressant att få en individuell åsikt om vad den enskilda idrottsläraren verkligen tycker.

Det finns naturligtvis en del fördelar och nackdelar med att göra en kvalitativ forskning. De fördelar som finns är möjligheten att skapa en personlig kontakt med personen som intervjuas. Det finns även möjligheter att ställa följdfrågor om respondenten inte förstår frågan. (Trost, 2005). De nackdelar som finns när det gäller intervju som metod är till exempel att det tar mycket tid, särskilt om man vill intervju många personer. Det var inte min tanke utan jag ville komma åt den personliga kontakten med ett litet antal respondenter. Om jag skulle ställa en fråga som respondenterna inte känner sig bekväma att svara på ligger det i mitt ansvar att gå vidare och få respondenten att känna sig trygg igen. Så det gäller för mig att vara fokuserad men även lyhörd inför respondenten. (Trost, 2005).

Intervjun är upplagd på följande sätt: Jag valde att ge respondenterna några bakgrundsfrågor först, så vi fick lite kontakt innan vi gick djupare in i ämnet och problemområdet. Jag har medvetet försökt undvika ledande frågor för att inte styra respondenterna i deras svar. (Häger, 2001). Jag har även varit noga med formuleringen av intervjufrågorna för att de ska vara öppna. En öppen fråga är motsatsen till en sluten, vilket är en fråga som kan besvaras med ja eller nej. I en öppen fråga så får respondenten måla upp egna svar och bilder av hur de ser på saken. (Häger, 2001).

3.1 Urval

Fyra idrottslärare valdes ut och kontaktades. Tre av dem har jag haft under min verksamhetsförlagda utbildning, den fjärde känner jag privat. De tre olika skolorna ligger i Katrineholms kommun, skolorna är till storleken lika. Idrottslärarna är verksamma på högstadiet, vilket är den målgrupp som den här undersökningen är inriktad på. Jag valde att intervju två kvinnliga och två manliga idrottslärare, på grund av att jag ville få en bred

spegling av frågorna samt att det kunde vara intressant att se om det fanns en skillnad mellan kvinnliga och manliga lärare när det gäller synen på och inställningen till dans. Idrottslärarna har arbetet i minst åtta år, så de har både arbetat med Lpo 94 och Lgr 11.

3.2 Genomförande

När jag hade bestämt vad mitt självständiga arbete skulle handla om, tog jag kontakt med de idrottslärare som skulle vara intressanta att intervjua. Jag tog kontakt via telefon och mail och förklarade att jag ville genomföra en intervju och att den skulle handla om dansmomentet inom ämnet idrott och hälsa. Jag förklarade att detta var material till mitt självständiga arbete på grundnivå. Jag beskrev också vad syftet med intervjun och arbetet var. De fyra lärarna blev även informerade om att intervjun skulle vara anonym och ta cirka 15-30 minuter. Alla fyra lärare som hade blivit kontaktade, svarade snabbt på min förfrågan och de kunde alla tänka sig att ställa upp på en intervju. Efter det bokade jag in tider med alla idrottslärare för att det skulle passa dem så bra som möjligt. Innan intervjuerna var jag noga med att frågorna jag skulle ställa var väl formulerade och att de kändes bra. Jag hade tyvärr ingen möjlighet att genomföra en pilotstudie, vilket naturligtvis hade förbättrat intervjuerna. Den tiden fanns helt enkelt inte, men när det var dags att intervjua så kände jag mig ändå ganska säker på vad jag skulle göra. Jag var väl påläst inom ämnet och försökte ställa frågorna på ett bra sätt. Två av respondenterna ville inte bli inspelade så jag bestämde mig för att inte spela in någon av intervjuerna. När intervjun var avslutad blev respondenterna tillfrågade om de ville ta del av intervjumaterialet när transkriberingen var klar.

Därefter började jag arbetet att transkribera intervjuerna, vilket jag tyckte var lite svårt. Jag föreställer mig att det hade underlättat om samtalen varit inspelade, så jag skulle haft möjlighet att gå tillbaka och lyssna. Jag känner ändå att jag kommer ihåg samtalen rätt bra, men det hade underlättat.

3.3 Etiska aspekter

Jag utgick från de forskningsetiska principerna för samhälls- och beteendevetenskaplig forskning när jag utförde de kvalitativa intervjuerna. Forskningsetiska principerna innehåller informationskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och samtyckeskravet. Enligt samtyckeskravet och informationskravet upplyste jag lärarna vad intervjun skulle handla om och innan intervjun började så förklarade jag för respondenterna att de när som helst kunde avbryta intervjun på grund av att det är frivilligt att delta. I enlighet med konfidentialitetskravet förklarade jag tydligt att respondenterna kommer att vara anonyma och

att ingens namn kommer nämnas, ej heller vilken skola respondenterna arbetar på. Jag talade även om för respondenterna att materialet som jag samlat in enbart kommer användas i forskningssyfte, enligt nyttjandekravet. (Kvale, 2009).

3.3.1 Tillförlitlighet

Trost beskriver tillförlitligheten, reliabiliteten, som ett sätt att mäta hur stabil undersökningen är samt hur stor betydelse slumpen har för resultatet. Situationen ska vara så lik som möjligt från ett tillfälle till ett annat för att man generaliserat skall kunna uttala sig om reliabiliteten. I det här fallet kan man tänka sig att om samma undersökning utfördes vid ett senare tillfälle kan resultatet komma att se ut på ett helt annat sätt på grund av vilka respondenter som används just då och hur skolan bedrivs just då. (Trost, 2005).

De idrottslärare jag genomförde intervjuerna med är utbildade idrottslärare med mångårig yrkeserfarenhet. Intervjuerna utfördes enskilt i direkt kontakt med respondenten, då minskar risken att respondentens svar påverkas. Jag vet även säkert vem som besvarat frågan vilket ger en högre validitet. Följdfrågor eller omformuleringar av frågor kan göras om respondenten inte förstår eller missförstår frågan. Det höjer validiteten i min undersökning. (Trost, 2010). Det kan också hända att respondenten påverkas av min närvaro och känner att han/hon vill svara rätt på mina frågor, vilket kan leda till att respondenten inte svarar ärligt på intervjufrågorna. Under sådana förhållanden minskar validiteten.

3.4 Databearbetning

När alla intervjuer var avklarade så transkriberade jag materialet, just för att komma ihåg så mycket som möjligt från intervjun. Jag hade sett som en fördel att använda en inspelningsapparat för att slippa skriva under samtalen. Jag förklarade för respondenten innan intervjun började att jag kommer sitta och anteckna under intervjun, så respondenten förstår att jag lyssnar när han/hon berättar om sina erfarenheter. Jag valde att inte spela in samtalen därför att två av respondenterna hade uttryckt att det kändes obekvämt och då bestämde jag mig för att inte spela in någon av intervjuerna.

Sen tolkades den transkriberade texten utifrån Aaron Antonovskys KASAM-begrepp (Antonovsky, 2005) och ramfaktorteorin (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999). Texten analyserades efter KASAMs tre begrepp begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Även ramfaktorteorins olika begrepp, yttre och inre faktorer samt ramar, process och resultat, användes vid analysen.

4. Resultat

Jag väljer att presentera resultatet genom att strukturera redovisningen. Frågor och svar, inklusive citat, kommer att presenteras i den ordning som intervjufrågorna är ställda. Jag utgår från Aaron Antonovsky KASAM-begrepp och även ramfaktorteorin med de tre faktorerna ramar, process och resultat för att kunna presentera och diskutera resultatet.

4.1 Har dansundervisningen förändrats över tid i och med den nya läroplanen i ämnet idrott och hälsa?

Den allra första frågan som jag ställde var: *”Har du förändrat din undervisning i dans under din tid som lärare?”* Tre av fyra lärare menade att de tyckte det var mycket svårt med dansundervisning när de var nya som lärare och de struntade ofta i den, vilket lärare nummer 1 menar var otroligt dumt, med tanke på att de fått så mycket bra kunskap från lärarutbildningen. Sen när man väl var tvungen att ta tag i det, kändes det svårare än från början. Men hon tycker att hon tillsammans med sin kollega har utvecklat dansmomentet på ett bra sätt. Det hon känner att hon saknar är mer utbildning, speciellt i lite modernare danser. Lärare nummer 3 berättar att han trodde han skulle få mer motstånd från eleverna men det tycker han inte att han har fått, utan det har gått mycket bra. Lärare nummer 4 berättar att han hade supersvårt med dans i början av sin tid som idrottslärare. Men han bestämde sig för att ta en danskurs på Linköpings universitet och efter det har han vågat mer och dansat mer. Nu tycker han till och med att det är kul.

Nästa fråga som ställdes till idrottslärarna var om de jobbar annorlunda med dans i och med att den nya läroplanen har införts. Lärare nummer 4 menar att han inte har förändrat själva dansundervisningen, men han är mån om att eleverna är medvetna om vad han tittar på och vad han bedömer eleverna på. Han säger även att han tycker det är viktigt att de får tid på sig att utvecklas och verkligen lära sig att dansa. De andra tre har inte gjort någon förändring mer än att de är mer noga att eleverna vet vad de blir bedömda på. Annars tycker de att dans har varit med i Lpo94 också, så de ser ingen skillnad i det. Lärarna har inte förändrat hur mycket dans de har utan nöjer sig med sina dansveckor som är två eller tre per läsår.

4.2 Hur ser idrottslärarna på momentet dans och vad har de för inställning?

Frågan *”Hur ofta har du dans på idrotten?”* ställdes till de fyra respondenterna. Alla fyra idrottslärarna svarade att de jobbade med dansveckor som var allt från två till tre veckor.

Lärare nummer 1 menade att det finns en grovplanering som hon och hennes kollega följer, då det är cirka två veckor på varje moment. Lärare nummer 4 hade även han en dansperiod, då han hade det som uppvärmning i tre veckors tid. Då fick eleverna lära sig en koreografi som de sedan dansade i samband med en uppvisning. Nästa fråga som ställdes var: ”*Hur ser du som lärare på dans*”? Lärare nummer 1 beskriver svårigheter med att undervisa i dans, så som tidsbrist att hinna planera en bra lektion, med bra musik som eleverna skulle uppskatta. Hon vill gärna göra bra lektioner, för hon tycker det är kul och givande. Lärare nummer 2 säger att det är superkul med dans men det är svårt att få med sig eleverna, de protesterar oftast! Lärare nummer 3 beskriver fördelarna med att dansa, han tyckte det var bra social träning och även motoriskt. Lärare nummer 4 beskriver dans som roligt och att hans elever brukar uppskatta det, om det är musik som de gillar. Han säger även att det är ett bra moment som går otroligt bra att kombinera med andra moment som till exempel basket.

4.3 Sammanfattande diskussion

Syftet med den här undersökningen är att spegla eventuella skillnader ur ett lärandeperspektiv, nu när momentet dans i ämnet idrott och hälsa har förändrats i och med den nya läroplanen. Upplever alltså lärarna någon skillnad i sin undervisning i momentet dans, i och med den nya läroplanen? Resultatet diskuteras med hjälp av ramfaktorteorin (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999) och Aaron Antonovskys KASAM-begrepp (Antonovsky, 2005).

Lärarna i denna undersökning har i huvudsak en positiv syn på momentet dans. De tyckte att det gav eleverna många bra färdigheter som är viktiga, till exempel att eleverna utvecklar sin sociala förmåga, det ger ett egenvärde och är även en bra motionsform. Generellt så tycker lärarna även att intresse, kunskap, inställning och relation spelar en stor roll, när det gäller hur mycket de själv undervisar i momentet.

Lärarnas inställning till dans tror jag i stor del påverkas av ramfaktorteorin, då både de yttre och inre faktorerna spelar en stor roll. Ramarna som finns är till exempel politiska beslut som påverkar skolan, så som läroplan och ekonomiska förhållanden. Det är stukturen som allt bygger på och de yttre faktorerna tillhör där, men även klassernas storlek och tid för planering. Inre faktorer är pedagogens syn på sitt uppdrag, kunskap, prioritering och intresse. Båda dessa faktorer har naturligtvis en stor inverkan på lärarens inställning. Jag tror att om läraren har en positiv inställning och ett bra förhållningssätt till dans och till sina elever, så kommer det underlätta för eleverna att nå de kunskapskrav som är satta i kursplanen. Ramar, process och resultat kommer också påverka lärarens inställning. Ramarna som är satta

påverkar vilka förutsättningar läraren har, till exempel läroplan, tid för planering och så vidare. Om läraren känner att hon/han inte har tiden för att planera en danslektion är det lätt att det väljs bort, istället för att försöka hitta tid. Det är inte så kul att gå in till en klass som lärare och inte ha hunnit förbereda en bra lektion, då är man som lärare kanske inte den positiva person som man brukar vara. Detta hänger även ihop med KASAM, på så vis att läraren måste ha alla komponenter hanterbarhet, begriplighet och meningsfullhet. Lärarna uppnår två av de tre begreppen för att uppleva KASAM, det är begriplighet och meningsfullhet. Det vill säga de förstår meningen med dans och begriper varför det är bra för eleverna, men hanterbarheten saknas, de har inte kunskapen och tryggheten att undervisa sina elever på ett bra sätt. Vilket i sin tur betyder att det inte är balans, men de vet om sin svaghet och vill göra en förbättring, men det är svårt när det inte bara hänger på just dem själva. För min uppfattning är att lärarna vill känna hanterbarhet i sina danslektioner och även kunna känna att de ger eleverna kunskap. Lärarna påpekade att dans ger eleverna så mycket om det undervisas på rätt sätt, de får fysisk, social, motorisk träning, öva på taktkänsla, samarbetsförmåga, känsla och kroppskontroll. Även detta kan vi koppla till Antonovskys KASAM-begrepp, nu när det handlar om vad läraren känner och även vad han/hon ger ut för signaler vidare till sina elever. Det är viktigt att läraren känner att situationen känns hanterbar, att han/hon klarar av att undervisa i momentet med självförtroende. Det måste även kännas meningsfullt för läraren att genomföra undervisningen, till exempel att detta ger eleverna något eller att läraren ser att eleverna utvecklas av just den här typen av träning. Tror inte läraren på sin egen undervisning kommer inte eleverna heller att tro på den, så att det kännas meningsfullt är otroligt viktigt. Dessa två begrepp hanterbarhet och meningsfullhet ger till sist begriplighet. När läraren förstår varför hon/han gör som hon/han gör, tycker att det är viktigt, i det här fallet med dans, och hon/han klarar av det på ett bra sätt uppnår läraren en känsla av sammanhang. Om läraren känner att han/hon har kunskapen som krävs, så kommer läraren känna att situationen är hanterbar. Detta leder sen vidare till meningsfullhet med lektionerna. Dessa två begrepp hör ihop. Läger man ihop kunskap och känslan av att planering är meningsfull känner läraren trygghet, säkerhet och tycker det ska bli roligt att undervisa i dans. Läraren kommer då att uppleva en känsla av begriplighet, som är den tredje och sista komponenten i KASAM-begreppet.

Flera av lärarna påpekar att det tar mycket tid att planera en danslektion och att det är svårt att hitta den tiden. Men jag tror att det handlar om intresse och kunskap, är man en dansare så är det klart att man inte tycker det är svårt och det tar säkert inte så lång tid heller. Men för en ovan dansare så är det självklart att det tar längre tid att planera och öva in en danslektion. Jag

känner själv igen mig, fast inom ett annat moment. För mig tar det lång tid att planera en bollspelslektion men det är något som jag får ta mig tid att göra för att lektionen ska bli bra. Jag tror det är samma för de lärare som tycker dans är svårt, det gäller att prioritera det som är viktigt. Detta kan vi applicera på ramfaktorteorin, det är ramarna som till exempel läroplanen som bestämmer vilka förutsättningar läraren har att genomföra det som eleverna ska lära sig. Det kallas process. När eleverna uppnår det som läroplanen säger, så kallas det för resultat. Många av lärarna pratar om att tiden inte räcker till för att planera lektioner med dans som innehåll. Eller att det tar mycket tid att sätta ihop en dans och det kan ta en hel termin att få ihop en hel koreografi.

Efter intervjuerna fick jag känslan av att lärarna ändå var nöjda med mängden dans de planerar för och genomför i sin undervisning. Det var två av fyra lärare som använde dans och rörelse till musik ibland vilket känns lite oroande om det inte finns ambition att vilja utöka mängden dans, med tanke på att eleverna enbart får mellan fyra och sex lektioner dans och rörelse till musik på ett läsår. Men jag förstår samtidigt svårigheterna att när vissa klasser bara har idrott en gång eller två gånger i veckan så kan det vara svårt att få ihop det. Sen tycker jag det är intressant att titta på årskurs 9-undervisningen som till största delen bestod av bugg och foxtrot-träning inför en viss danskväll. Vilket är bra att de får lära sig de traditionella danserna vi har här i Sverige men det är i stort sätt den enda dans och rörelse till musik niorna får under hela det året. Jag tror på att lära eleverna att dansa och inte bara en dans.

När jag själv läste in mig på den nya läroplanen Lgr 11 så var det tydligt beskrivet vad som ska göras, och både dans och friluftsliv har fått en större plats. Man trycker på att dans och friluftsliv är viktigt för våra ungdomar att få utöva och testa. I Lgr 11 under centralt innehåll i kursplanen för årskurs 7-9 så uttrycks det flera gånger att eleverna ska ha kunskap om olika danser och rörelse till musik. Kunskapskraven eleverna ska uppnå inom dans är kunskap om traditionella och moderna danser samt rörelse och träningsprogram till musik. Det är tydligt att idrottslärarna ska använda sig av dans och musik i en ganska stor utsträckning. Min fundering är om de idrottslärarna jag har intervjuat hinner med allt från traditionella och moderna danser till träningsprogram på endast 4 lektioner om året. Jag själv skulle nog lägga ner mer tid för just dans, just för att eleverna ska få öva och känna trygghet inom dansmomentet.

Generellt så har lärarna en positiv syn på dans och de tycker att det är viktigt att eleverna får möjligheten i skolan att lära sig dansa. Lärarna menar att eleverna får motorisk träning, fysisk träning, det ger takt, kroppskontroll och framför allt det som de verkar tycka är det viktigaste är social träning. Men varför är det så svårt för lärarna att använda dans resten av året, till

exempel till uppvärmning? En yttre faktor som kan spela in är elevernas bemötande och inställning till lektionerna. Om hälften går och suckar och tycker det är tråkigt och man själv som lärare är lite osäker på momentet så är det lätt att undvika att dansa med sina elever. Även om man vet att det är bra för dem och viktigt. Ambitionen när det kommer till mer eller mindre dansundervisning, så känner alla fyra lärare att den mängd de har är vad de har tid med. De känner att de ger ungefär lika mycket tid till alla moment. Lärare nummer 1 menar att om eleverna hade idrott och hälsa tre gånger i veckan i stället för två, så skulle det finnas en möjlighet att verkligen utveckla momentet dans." *Men nu är det inte så*", sa hon med en suck. Så det är både yttre och inre faktorer som påverkar lärarens inställning och ambition till momentet dans. De yttre faktorerna är till exempel vilka kunskapskrav som politikerna har satt upp som eleverna ska klara av i och med läroplanen, sen har vi klassernas storlek och till sist tidsåtgången. Dessa faktorer kan inte läraren ändra på utan det är hans eller hennes förutsättningar, så då får de bara göra det bästa de kan. De inre faktorerna, så som synsätt, intresse och vad som prioriteras är faktorer som lärarna själva kan jobba med för att utvecklas som pedagoger och personer. Om man som pedagog har en positiv inställning när man kommer in och ska dansa med sina elever, så kommer man ganska långt.

Under intervjuerna med lärarna kom vi in på vad de hade för innehåll under sina danslektioner, vi diskuterade vad de kände att de ville utveckla. För årskurs nio är det en danskväll varje år, då eleverna dansar bugg, foxtrot och vals. Niornas dansundervisning innehåller till största delen träning inför just den kvällen. Det lärare ett, två och tre kände var att de själva skulle vilja ha en bredare kunskap inom lite modernare danser, så som streetdance, modern dans och så vidare. Lärare nummer 1 beskriver att hon och hennes kollega skulle ha åkt iväg på en fortbildning inom dans uppe i Stockholm, men på grund av skolan fick de förhinder. Sen dess har det varit svårt att komma iväg, både på grund av ekonomi, tid och planering. Lärare nummer 2 uttrycker tydligt att hon vill lära sig mer och oftare åka på kurser för att utvecklas men att det oftast är ekonomin som gör att hon inte kommer iväg. Det är synd att det är ekonomin och tiden som står i vägen för att lärarna ska kunna utbilda sig och skapa en bredare kompetens. Det borde ligga i skolans intresse att se till att lärarna har den kunskap som krävs för att utveckla undervisningen.

4.4 Metoddiskussion

Mitt val av metod var ett bra val tycker jag, för på så vis fick jag omfattande och varierade svar. Respondenterna fick möjlighet att uttrycka olika tankar, beskriva olika situationer och också ge uttryck för kunskaper och erfarenheter. Svaren beskriver fyra idrottslärares, två

kvinnligas och två manligas, personliga syn. De fick chansen att måla upp sin bild av hur just de upplever dansmomentet i ämnet idrott och hälsa. Valet av metod gjorde att jag kunde korrigera missuppfattningar som uppstod under intervjuerna och även ställa följdfrågor om det var något jag ville veta mer om.

Valet av teoretiskt perspektiv gör det möjligt att diskutera resultatet utgående från ett helhetsperspektiv. Det ger ett sammanfattande intryck av vilka delar som kan påverka undervisningen i momentet dans. KASAM-begreppet (Antonovsky, 2005) och ramfaktorteorin (Lindblad, Lind och Naeslund, 1999) kompletterar varandra på så sätt. KASAM-begreppet är mer emotionellt och inriktat på att beskriva en personlig upplevelse/känsla medan ramfaktorteorin är mer konkret. Men det kan vara ett problem att använda sig av två teorier på så vis att det blir mycket begrepp och faktorer att hålla ordning på, både för mig och för läsaren. Valet av teorier påverkar säkert resultatet, hade jag valt en annan teori så hade jag säker kommit fram till något annat resultat och resonerat på ett annat sätt.

Något som kan ha påverkat resultatet var att jag väntade med att transkribera materialet tills jag hade genomfört alla intervjuer. Det dröjde cirka en och en halv vecka mellan första och sista intervjun. Jag kände ändå att jag hade kvar samtalen i minnet och kom ihåg ansiktsuttryck och så vidare.

Förändring och utveckling är viktigt för både lärarroll och naturligtvis för eleverna. Därför är det viktigt att eleverna får en varierad undervisning och nya utmaningar. Alla lärarna jag intervjuade pratade om utbildning och att de vill få mer utbildning inom dans och rörelse till musik. En av fyra lärare har gått extra utbildning inom dans för att känna större säkerhet. Jag tror det är viktigt att lärare i alla ämnen fortsätter att läsa och utbilda sig inom sina områden. Att kunna hänga med vad som är modernt nu och vad eleverna skulle uppskatta, det gör nog en stor skillnad för både lärarens och elevernas skull.

4.5 Slutsats

Idrottslärarna har generellt en positiv syn och inställning till momentet dans. Idrottslärarna anser att dans är viktigt för många elevers utveckling. En del av lärarna ansåg att det som förhindrade mer dansundervisning i ämnet idrott och hälsa till största del är tiden som inte räcker till för att hinna planera. Så ramfaktorteorins första del, det vill säga de yttre faktorerna, bland annat tidsbristen, gör det svårt för lärarna att lyckas i processdelen. Det påverkar absolut elevernas slutresultat på ett negativt sätt om lärarna inte har hunnit planera bra lektioner. Hälften av lärarna har enbart fått sin danskunskap från lärarutbildningen, medan

en lärare har gått en extra utbildning i dans för att känna sig tryggare och säkrare. En lärare har varit aktiv inom Friskis och Svettis, så hon känner sig ganska trygg i dansens värld. Tre av de fyra idrottslärarna menar att fortbildning skulle vara ett bra komplement till deras nuvarande kunskaper inom dans. Det tycks som den mängd undervisning som lärarna själva har ansvar för, påverkas av hur hög kunskapsnivå de själva har inom dansmomentet. Alla fyra lärare upplevde och kände en meningsfullhet och begriplighet i momentet dans. Hanterbarheten var lite svagare hos en del av lärarna. De genomförde dans men kände att det var svårt och hade inga tankar på att självmant lägga in mer dans i vardagsundervisningen. Två av fyra lärare upplever alltså bara i viss utsträckning en känsla av sammanhang. Det som jag ser som en stor skillnad mellan Lpo 94 och Lgr 11 är att i Lgr 11 står det ganska tydligt vad som eleverna ska ha med sig när de går ut skolan. I Lpo 94 så finns det mål som eleverna ska uppnå, men hur lärarna väljer att jobba för att eleverna ska uppnå till exempel kroppsuppfattning är upp till dem själva. Vad lärarna själva har för intresse kommer troligen att påverka undervisningen mera än det som eleverna skulle behöva för att utveckla en del kval

5.Käll- och litteraturförteckning

Antonovsky, Aaron. (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.

Digerfeldt, Gunvor. (1999) *Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek*. Malmö.

Gard, Michael. (2003). *Moving and Belonging: Dance, sport and sexuality*. I Sex education, Vol 3, pp105-118.

Halldén, Olle. (1990). *Barn, ungdom och idrott*. Idrottshögskola, Stockholm

Häger, Björn. (2001). *Intervjuteknik* . Stockholm: Liber

Kvale, Steinar. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Håkan och Meckbach, Jane (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber.

Lindblad, S, Lind, G och Naeslund, L. (1999). ”*Ramfaktorteori och praktiskt förnuft*.” I Pedagogisk forskning i Sverige, s 93-109.

Larsson, Håkan och Meckbach, Jane. (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber.

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna. Lpo 94 och Lgr 2011. Stockholm: Skolverket.

Meckbach, Jane. (2004). *Mellan nytta och nöje*. Idrottshögskolan, Stockholm

Larsson, Håkan och Meckbach, Jane. (2007) *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm liber.

Nyberg, Marie. (2009). *Idrottslärarkåren önskar mer utbildning i dansens didaktik*. I *Idrott och hälsa*, vol 4.

Redelius, Karin. (2004). *Mellan nytta och nöje*. Idrottshögskolan, Stockholm

Trost, Jan. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Ulvros, Eva. (2004). *Dansens och tidens virvlar. Om dans och lek i Sveriges historia*. Lund

Lpo 94

Bilaga 1

Intervjufrågor

Kön:

Utbildning:

Hur länge har du jobbat som idrottslärare?

Hur ofta har du dans på idrotten?

Hur ser du som lärare på dans?

Har din inställning till dans förändrats under din tid som lärare?

Arbetar du annorlunda med dans, nu när den nya läroplanen har införts?